

De Opstand 2

Opdracht: analyseren en evalueren

1. Inleiding

In deze opdracht bepalen leerlingen hoe belangrijk de rol van bepaalde personen en gebeurtenissen is geweest in de Opstand van de Nederlanden tegen Spanje.

Vak	geschiedenis
Schooltype/afdeling	vmbo/havo/vwo
Leerjaar	klas 1
Tijdsinvestering	1 lesuur
Onderwerp	De Opstand, horend bij tijdvak 5: Tijd van Ontdekkers en hervormers (zestiende eeuw) / Vroegmoderne tijd
Hogere denkvaardigheid	Analyseren en evalueren
Historisch denken en redeneren	
Bron	Albert van der Kaap

2. Opdracht

De Opstand

Inleiding

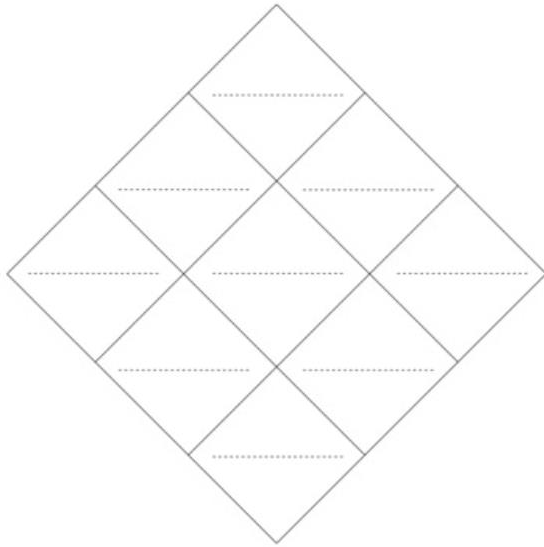
Verschillende personen en gebeurtenissen spelen een belangrijke rol in het verhaal van de opstand van de Nederlanden tegen Spanje. Maar hoe groot was hun rol? Daarover gaat deze opdracht.

Opdracht

Hieronder staan negen personen en gebeurtenissen. Aan jou de taak om, samen met een klasgenoot, de personen en gebeurtenissen te rangschikken naar het belang dat zij hebben gehad voor de Opstand. Bovenaan in onderstaande 'diamant' plaats je de belangrijkste persoon of gebeurtenis. Helemaal onderaan komt de persoon of gebeurtenis die, volgens jou en je klasgenoot, de minst grote rol heeft gespeeld.

Om te kunnen bepalen of een persoon of gebeurtenis van historisch belang is geweest, moet je natuurlijk criteria gebruiken. Onder de 'diamant' staan criteria die je kunt gebruiken, maar je mag ook zelf criteria bedenken.

1. Willem van Oranje
2. Beleg van Alkmaar (1573)
3. De onafhankelijkheidsverklaring (1581)
4. De inname van Den Briel (1572)
5. Filips II
6. Alva
7. De Beeldenstorm (1566)
8. Het uitroepen van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588)
9. De Unie van Utrecht (1579)

3. Toelichting voor de docent

Waarom deze opdracht

In deze opdracht bepalen leerlingen het relatieve belang van negen personen, gebeurtenissen en/of ontwikkelingen voor de Opstand tegen Spanje. Uiteraard kunnen leerlingen een lijstje maken van een tot negen (of welk aantal dan ook maar), waarbij de belangrijkste persoon, gebeurtenis en/of ontwikkeling bovenaan komt te staan gevolgd door de rest in volgorde van belangrijkheid. Gebruik van de diamant heeft echter als voordeel dat leerlingen aan bepaalde items een even groot gewicht moeten toekennen.

Omdat niet het uiteindelijke resultaat bij deze werkvorm het belangrijkste is, maar de discussie, is het goed de opdracht klassikaal na te bespreken, waarbij de motivatie voor /de redenering bij de 'ranking' centraal staat.

Uiteraard moeten de leerlingen bij deze opdracht criteria kunnen hanteren. U kunt bijvoorbeeld starten met een gesprek met alle leerlingen waarin u samen met de leerlingen de criteria bepaalt. Uiteraard kunt u hierbij, zo nodig, sturend optreden. Maar u kunt de leerlingen de criteria ook vooraf geven. Zie voor een voorbeeld de lijst hieronder.

Criteria voor historisch belang

A. Tijd

Het oordeel over het historisch belang van iets of iemand kan in de loop van de tijd veranderen. Leerlingen zijn vaak geneigd het belang van gebeurtenissen alleen af te meten aan het belang voor nu, of nog beperkter voor henzelf. Christine Counsell (2004) heeft terecht gewezen op het gevaar van presentisme, het gevaar dat de historische betekenis alleen wordt afgemeten aan het belang voor het heden.

A.1 Gebeurtenissen en ontwikkelingen

- hoe belangrijk vinden tijdgenoten de gebeurtenis of ontwikkeling?
- hoe belangrijk vindt men in de loop van de tijd de gebeurtenis of ontwikkeling?
- hoe belangrijk is de gebeurtenis of ontwikkeling voor het heden?
- hoe belangrijk is de gebeurtenis of ontwikkeling voor de toekomst?

A.2 Personen

- hoe belangrijk vinden tijdgenoten (het werk van) de persoon?
- hoe belangrijk vindt men (het werk van) de persoon in de loop van de tijd?
- hoe belangrijk is (het werk van) de persoon voor het heden?
- hoe belangrijk is (het werk van) de persoon voor de toekomst?

B. Kwantiteit

Het historisch belang van een gebeurtenis, ontwikkeling of persoon kan ook worden afgemeten aan de impact van een gebeurtenis of aan de mate van invloed van een persoon. Deze impact kan worden beschreven in kwantitatieve termen.

B.1 Gebeurtenissen en ontwikkelingen

- hoe veel mensen zijn betrokken bij de gebeurtenis of ontwikkeling?
- hoe lang heeft de gebeurtenis gevolgen gehad voor de samenleving?

B. 2 Personen

- hoe lang heeft (het werk van) de persoon effect gehad op de samenleving?

C. Kwaliteit

De impact van een gebeurtenis, ontwikkeling of persoon kan ook worden beschreven in kwalitatieve termen.

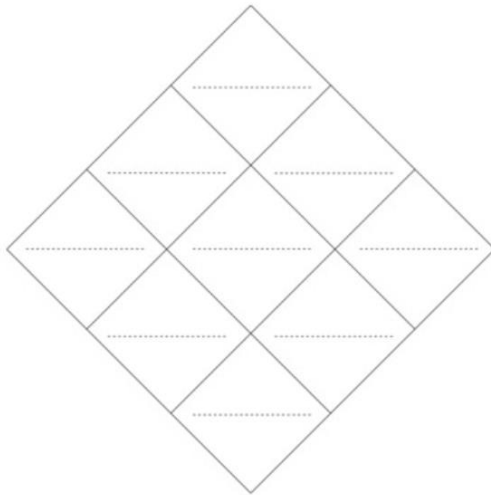
C.1 Gebeurtenissen en ontwikkelingen

- wat was de impact van de gebeurtenis op korte en lange termijn?
- heeft de gebeurtenis geleid tot (ingrijpende) veranderingen in de samenleving. Denk daarbij aan:
  - tempo (bijvoorbeeld tamelijk snel en plotseling of langzaam en geleidelijk)
  - terrein (bijvoorbeeld politiek, economisch, sociaal en cultureel)
- waardering, denk hierbij aan:
  - de schaal van de veranderingen (hoeveel mensen/landen waren erbij betrokken?)
  - de intensiteit (hoe diep werd het leven van mensen erdoor beïnvloed?)
  - de duur
- heeft de gebeurtenis invloed gehad op andere ontwikkelingen?
- in hoeverre was de gebeurtenis een keerpunt/mijlpaal in de geschiedenis?
- in hoeverre geeft de gebeurtenis zicht op/ was de gebeurtenis belangrijk voor andere ontwikkelingen?

C. 2 Personen

- wat was de impact van (het werk van) de persoon op korte en lange termijn?
- heeft (het werk van) de persoon geleid tot (ingrijpende) veranderingen in de samenleving?
  - tempo (bijvoorbeeld tamelijk snel en plotseling of langzaam en geleidelijk)
  - terrein (bijvoorbeeld politiek, economisch, sociaal en cultureel)
- waardering; denk hierbij aan:
  - de schaal van de veranderingen (hoeveel mensen/landen waren erbij betrokken?)
  - de intensiteit (hoe diep werd het leven van mensen erdoor beïnvloed?)
  - de duur
- in hoeverre geeft (het werk van) de persoon zicht op/ was de gebeurtenis belangrijk voor andere ontwikkelingen?

- in hoeverre heeft (het werk van) de persoon de ideeën of het leven van veel mensen verbeterd of verslechterd?
- in hoeverre is de persoon een voorbeeld geweest voor anderen?

Wat wordt er van leerlingen gevraagd?

In deze opdracht gaat het om redeneervaardigheden van leerlingen. Op basis van bestaande of verworven kennis duiden zij, met argumenten onderbouwd, het (relatieve) belang van personen, gebeurtenissen en ontwikkelingen.

Suggesties

Als u ervoor kiest dit soort opdrachten pas op het eind van de paragraaf of het hoofdstuk te laten maken, gaat het om een toepassingsopdracht: leerlingen passen het geleerde toe in een nieuwe situatie. U kunt de opdracht echter ook aan het begin voorleggen aan de leerlingen. In dat geval is het geen toepassingsopdracht, maar een verwerkingsopdracht. Leerlingen verwerven kennis van de Opstand en van de verschillende rollen die bepaalde personen en gebeurtenissen en/of ontwikkelingen daarin hebben gespeeld. Door met deze open opdracht te beginnen kunt u ook differentiëren. Goede leerlingen komen waarschijnlijk tot andere, in ieder geval beter onderbouwde, antwoorden dan minder goede leerlingen. Ook biedt de opdracht de docent goed inzicht in problemen die leerlingen tegenkomen, waardoor een ondersteuning op maat mogelijk is.

Heteluchtballon

Een variant op de werkvorm 'diamant' is de heteluchtballon. Een aantal personen, gebeurtenissen en/of ontwikkelingen binnen een bepaald onderwerp, in dit geval de Opstand tegen Spanje, zijn 'passagiers' in een heteluchtballon. De ballon komt plotseling in een storm terecht en om te kunnen overleven moeten drie passagiers overboord worden gezet.

De klas wordt verdeeld in groepjes. Elk groepje bepaalt welke drie personen, gebeurtenissen en/of ontwikkelingen overboord moeten. Uiteraard is dit het lot van de minst belangrijke personen, gebeurtenissen of ontwikkelingen.

Elk groepje presenteert zijn keuze aan de klas, vanzelfsprekend met een toelichting.